

Трећег септембра ове године у Прагу је обележена шездесетогодишњица смрти Едварда Бенеша, председника тзв. Друге чешке републике. Истог дана немачка влада усвојила је пројекат меморијалног центра посвећеног послератном егзодусу дванаест милиона Немаца из средње и источне Европе. Сутрадан, у Београду, на Великој сцени Установе културе „Вук Караџић“, названој и Београдски плесни центар, премијерно је изведена „Кланица пет“. Реч је о дигиталној или кибернетичкој позоришној представи која за литерарни предложак има култни роман славног Курта Вонегата (1922–2007), објављен пре скоро четири деценије.

После прошлoгодишње премијере у Ужичком позоришту, сада су и Београђани добили прилику да погледају сајбер верзију Вонегатовог дела у мултимедијалном театру. Била је то, истовремено, прилика да се одавде, из Србије, ода заслужена пошта невиним цивилним жртвама страдалим у бомбардовању Дрездена, пред сам крај Другог светског рата. Представу у режији и адаптацији Фахрудина Салихбеговића извео је Студио за електронски театар (СЕТ). Продуцент представе је Александар Ђерић. Глумачка екипа скупљена је са свих страна. Из Мађарске, Хрватске, БИХ... А Немца игра Албанац са Косова. Међу покровитељима су наведени Министарство културе и Министарство дијаспоре Владе Републике Србије, амбасада Холандије у Београду... Генерални покровитељ је Мад Маркс – креативни капитал.

I

Иако помпезно и данима најављивана, „Кланица пет“ је, за сада, у овдашњим медијима скромно испраћена – више пуком информацијом него озбиљном позоришном критиком, као податак без ваљаног естетског суда, као штура вест, а не значајан догађај.

Према речима њеног продуцента, „Кланицу пет“, све са партнерима из Немачке и Финске, тек чека наступ у Кембриџу, у Великој Британији, у постојбини Гордог Албиона. Дакле, у земљи чије је традиционално равнодушје, уз игнорисање гостију са стране и њихове прошлости, пожељно одгонетати као гест благонаклоности. Као праву милост и најтоплије гостопримство.

На Острву богате позоришне традиције још се прави, сем ако није у највишем државном интересу, оштра разлика између политичког маркетинга и аутентичног уметничког израза – између парола и речи, плаката и слике, између тенденциозности и уметничке непосредности, ангажованости и спонтаности, између наруџбине и надахнућа. Зато је многим суђено, а позоришним трупама нарочито, да тек по ступању на Острво спознају да су се још у поласку на гадно море навезли.

II

Други рат окончан је победом савезника. Из те чињенице победници су за себе присвојили сва права, претварајући их у обичајна. Међу њима и право да пишу историју и контролишу прошлост, а нарочито туђу и посебно прошлост поражених.

Због тога су Немци дуже од пола века живели под окупираном прошлосту. Ходили су погнуте главе и нису смели да зуцну чак ни о својим невиним цивилним жртвама. За њих је, због вољног и невољног саучесништва у Хитлеровом лудилу, шест деценија била резервисана искључиво улога целата. О исказивању пијетета према погинулим цивилима и протеранима, па макар и кроз уметничку форму, није могло бити ни говора. Бар не на територији подељеној између победника – окупатора.

Наметнуто им је свето правило покорности и подобности, названо политичком коректношћу. Генерације Немаца, денацификоване и понижене, живеле су са грижом савести, испаштајући грехе предака. У самопрекору и самооптуживању, које се временом претворило у условни рефлекс, са свим симптомима колективног мазохизма. Врхунац поремећеног стања свести огледао се у вишедеценијском прећуткивању сопствених жртава и стриктном придржавању једнодимензионалне улоге крвника.

Све до пре неку годину, када се на тлу Немачке појавила књига-документ Јерга Фридриха (1944) Пожар – бомбардовање Немачке у рату 1940–1945. Тек тада су се бројни и већ зацементирани историјски табуи разбили у парампарчад. Тираж од сто хиљада, на махове одштампаних примерака, плануо је за само неколико недеља. Већина Немаца први пут је сазнала да су њихови градови и насељена места бомбардовани од 1940. Фридрихова књига припада историографији, која, по грубој античкој дефиницији, описује оно што је било. Претходно је књижевност „одрадила“ свој посао, приказујући и оно што је могло да буде. Зато Вонегат у роману записује: „Све се ово одиста догодило. Мање-више.“

III

Курт Вонегат, потомак друге генерације немачких усељеника у САД, мобилисан је у америчку пешадију и послат на фронт у Европу. У постојбини својих предака бива заробљен. Правим чудом преживљава англоамеричко бомбардовање Дрездена, које је трајало од 13. до 15. фебруара 1945. Било је то највеће појединачно масовно разарање у историји ратовања на европском континенту.

Уз употребу фосфорних бомби Енглези и Американци су у отвореном и небрањеном граду, пуном избеглица побили, према најприближнијим проценама, више од 130.000 цивила! Сравнили су са земљом један од најлепших градова ондашње Немачке и Европе, с правом називаним немачком Фиренцом, због своје готске архитектонске лепоте, а с њим и непроцењиво историјско и културно благо. То се догодило у тренутку када је исход рата већ био познат.

Бомбардовање Дрездена почело је на дан када су јединице Црвене армије, после педесет дана опсаде и небројених жртава, ослободиле Будимпешту. У тој бици за главни град Мађарске погинуло је 50.000 немачких војника. То се све догодило на велике хришћанске празнике, у првој недељи коризме, на Светог Валентина, на Дан заљубљених, на Светог Трифуна и на Сретење Господње.

Сем следе освете и ритуалног реваншизма са жигом Антихриста, тешко да би иједан други мотив могао подстаћи нормалан људски ум на такав варварски и геноцидни чин.

Паклено искуство Дрездена променило је Вонегатов живот из корена. Он пише потресни роман Кланицу пет. Спретно комбинујући елементе реалистичке прозе и научне фантастике, Вонегат свог јунака Била Пилграма, Американца, смешта као немачког заробљеника у једну кланицу у Дрездену. Ту, са осталим затвореницима, тај дечак производи витаминску храну за труднице. После бомбардовања Дрездена, Пилграм посећује једну удаљену планету на којој га њени становници држе у зоолошком врту. Тамо га уче нелинеарном поимању времена, након чега схвата да његов војнички живот, али и живот лојалног грађанина средње класе у САД-у, нема ама баш никаквог смисла. Те да се после смрти може пропатити једино кратком, помирљивом реченицом-рефреном у којој је сажета мудрост фаталистичког тона: „Шта да се ради.“

IV

Вонегатов култни роман појавио се у право време. Тачније, не зна се ко је коме те 1969. године више погодовао. Да ли је у Кланици пет антиратно расположење америчке јавности због бесмислених војних операција и разарања у Вијетнаму? Или пацифистички настројеним демонстрантима горко искуство Вонегатовог Била Пилграма?

Биланс америчких ратних пустошења у Вијетнаму, међутим, сурово је опоменуо на чињеницу да се књигама, филмовима и позоришним представама не може спасити свет, али да још вреди покушати да се његова неминовна пропаст одложи.

У Вијетнаму, у коме су градови гађани напалм бомбама, погинуло је око 400.000 цивила. Према енглеским изворима, губици јужновијетнамске војске износе 220.000, а северновијетнамске стране и конговијетнамаца крећу се од 650.000 до милион цивила. Тим стравичним бројевима треба додати жртве бомбардовања Лаоса и Камбоџе, које је, по Никсоновој наредби, извела америчка авијација. По својој трагичности издваја се судбина села Меј Лао, у коме су амерички војници, под командом поручника Келија, побили између 175 и 200 жена, стараца и деце.

И данас се, међутим, као пандан америчкој агресији у Вијетнаму, наводи и обележава совјетска инвазија на Чехословачку 1968. Том приликом случајно је страдало десетак људи, од којих се студент Јан Палах у знак протеста спалио у центру Прага. За сваку осуду је губитак и само једног живота, али у поређењу са претходно изнетим бројевима, „чехословачки случај“ изгледа скоро бескрвно.

Вонегат је до краја живота остао искрени пацифиста и непоткупљиви критичар америчких ратних подухвата. Независног духа, храбар и самосвојан, он је смогао снаге да се и у 82. години (пр)огласи „Човеком без земље“. У тим есејима, сетно али и духовито промишљао је судбину планете и одважно критиковао америчког председника Џорџа Буша због напада на Ирак. „То ми је угодна чаша шампањца на крају живота“, изјавио је поводом изласка из штампе Човека без земље.

V

Ако је Курт Вонегат био „поражени победник“ у рату и вишеструки шампион борбе за истину у миру, онда је његов сународник Гинтер Грас опстајао само као поражени војник у борби и невесели опсенар на привидној слободи. Заточеник прошлости и савести који је с ђаволом склопио пакт о ненападању и завери ћутања, дуго је Немцима празнословио о њиховој историјској прошлости. За ту делатност његови господари и уцењивачи великодушно су му уделили награду која носи име проналазача динамита. Последњи покушај завођења нације на споредан траг, раван продаји рога за свећу, Грас је извео у роману Рачјим ходом.

Књигу је објавио 2002, а за тему је одабрао потапање немачког брода Вилхелм Гуслоф. Догађај се збио 1945. у Балтичком мору при покушају немачких цивила да побегну из земље. Совјетска морнарица торпедовала је брод, а с њим и око 3.000 цивила, углавном старих, жена и деце. О том злочину у Немачкој се ћутало. Када га је Грас у литерарној форми предочио читаоцима, настао је почетни шок и покренута је лавина расправа у немачкој јавности.

Чинило се да ће творац „Лименог добоша“ једним ударцем убити две муве. Приказати себе као храброг писца који руши историјске табуе и уједно окренути оштрицу немачког огорчења према Совјетима, односно Русима, као главним убицама недужних цивила.

Подилазећи знатижељи сународника и испуњавајући наум својих налогодаваца, испоставило се да ипак није успео ни у једном ни у другом.

Само неколико месеци касније појавила се Фридрихова епохална научна студија која је немачкој јавности коначно отворила очи и показала јој ко је, како, у ком раздобљу и где побио више од пола милиона цивилног становништва. Тачније, око 600.000 за последњих девет месеци рата.

Грасу, иначе рођеном у Пољској, остало је да се пред тим непобитним подацима уклони и прихвати „Љуштења црног лука“. Уз тај исповедни гест некадашњег припадника елитних СС јединица неизоставно иду и сузе покајнице. Немачки медији ових дана јављају да завршава нови исповедни рукопис. Можда ће то помоћи лично ономе ко је одобравао агресију НАТО-а на СРЈ у пролеће 1999, подстичући сународнике да трећи пут у једном веку учествују у инвазији на Београд и Србију.

VI

Пре објављивања Пожара Јерг Фридрих написао је неколико студија о нацистичким злочинима. О томе су, уосталом, као по команди писали и други немачки аутори скоро шест деценија. Инфлација сличних написа појела је вредност тих Фридрихових студија. У међувремену, он је, како сам за себе каже, прешао дуг пут од левичара и инерационалисте до убеђеног конзервативца. Славу је стекао „Пожаром“, који је осветлио потпуно непознате и отпечатио потиснуте странице немачке историје, скрећући поглед читаоца са немачких злочина и на немачке жртве.

Фридрих у свом делу заступа становиште да је и у војним штабовима савезника, Енглеза и Американаца, систематски планирано уништење немачких градова и цивила. На мети су се нашли Дрезден, Хамбург, Дортмунд, Дамштат, Келн и стотине других урбаних насеља. За свој фасцинантни историјски рапорт Фридрих је користио

документа из државних и војних архива, како немачких тако и савезничких.

На основу њих дошао је до закључка да англоамеричка бомбардовања нису омогућила напредовање савезничких армија ни за километар. Њихови бесомучни ваздушни напади нису навели немачко становништво да се побуни и смакне своје нацистичке вође. Напротив. Само су учврстили Немце у солидарности пред озбиљним искушењем масовног истребљења. Одговорност за тај „монголски оркан уништења“, сматра Фридрих, лежи на Винстону Черчилу. По данашњим критеријумима, он би могао да буде оптужен као ратни злочинац пар екселанс.

Поменути ставови из Пожара изазвали су запрепашћење у Великој Британији. Високотиражни Дејли мејл и Индипендент одмах су на нож дочекали садржај Фридрихове студије. Амерички Тајм такође. Али и француски листови попут Монда и Либерасиона намах су оптужили аутора за скандалозни покушај преокретања историје. Чињенице, међутим, нису ни покушали да оспоре. Новоизнетим историјским фактима нису се ни бавили.

VII

Из кратких агенцијских вести од 22. јануара 2005. сазнајемо да је дванаест посланика Националне партије (НПД) у покрајинском парламенту Саксоније у Дрездену захтевало да се поводом годишњице савезничког бомбардовања тог града 15. фебруара 1945, потпуно ревидира историја. Да се Американци и Британци прогласе за масовне убице и ратне злочинце. Посланици су одбили да одају почаст жртвама нацизма, захтевајући да се потпуно промени „преваспитавајуће-покајничка“ политика, те прогласили „борбу против дужничког ропства“ немачке нације, а за историјску истину.

Следећа кратка агенцијска вест од 29. маја 2008. саопштава да је за новог премијера немачке покрајине Саксоније изабран Лужички Србин Станислав Тилих, као први премијер неке немачке владе који није Немац. Тилих (49) пре тога је изабран за шефа покрајинске организације Хришћанско-демократске уније (ЦДУ). До тада је био министар финансија у покрајинској влади, што му није сметало да настави да живи у малом лужичкосрпском селу Нове Вјешће.

У Саксонији, која је привредно најјача источнонемачка покрајина, живи све мања лужичкосрпска мањина која је концентрисана уз границу с Чешком и Пољском, између река Лабе и Нисе. Центар области је Бауцен (Будишин). Сада их је мање од 100.000 и управо ових дана кулминира њихов спор са немачком државом око финансирања културе и образовања на матерњем језику, па се припремају на протест испред Бундестага у Берлину.

Једна од бројних непотврђених претпоставки, тзв. одранско-висланска теорија о прапостојбини Словена, заступа гледиште да се пре скоро 1.500 година део Срба доселио на Балкан, а део остао између Одре и Лабе, немачки Елбе, око градова Дрежђана (Дрезден), Липска (Лајпциг), Хоћебуза (Котбуз), Будишина (Бауцен), Мједбора (Магдебург)...

VIII

У бледом и неуверљивом покушају да оспори и колико-толико ублажи закључке Пожара, левичарски „Зидојче цајтунг“ подсећа да су и немачке бомбе падале на Београд. То, наравно, нико не спори. Овде се о томе све зна. То је обавезна литература и штиво из историјских читанки за основце..

Међутим, о нечем другом везаном за бомбардовање Београда и других градова у Србији и у Црној Гори за време Другог рата зна се врло мало или површно, углавном – недовољно. Али се о томе у јавности ћути.

После четири немачка бомбардовања, 6. и 7. те 11. и 12. априла 1941, Београд је још једанаест пута био мета напада из ваздуха, и то званичних савезника, Енглеза и Американаца. Најжешћи ваздушни удари изведени су на највећи хришћански празник, на први и други дан Ускрса, 16. и 17. априла 1944.

(Репризу својеврсног Антихристовог ритуалног историјског печатирања, Београд је доживео на Ускрс 1999. Слично је било са Нишом и другим градовима у Србији у акцији НАТО агресије цинично названој Милосрдни анђео. Демон се ионако показује под маском анђела.)

Те 1944. погођене су густо насељене градске четврти, попут Бајлонијеве пијаце и околних улица у којима није било војних објеката. Затим пијаца на Каленића гувну. Гранатирано је и прво београдско породилиште у Крунској улици. Најважније тачке немачког окупатора у Београду нису ни такнуте!

Другог дана Ускрса Англо-Американци били су још издашнији у слању демонских честитки. Срушене су Теразије и оштећени мостови на Сави и Дунаву. Бомбардована су два дома за децу српских избеглица из БиХ и Хрватске, дечја болница, ортопедски завод, студентски дом... Погођене су главна железничка станица и станице у Топчидеру и Раковици, Палата Албанија, Технички факултет, фабрика штофова Владе Митића на Карабурми... Нису заобиђени ни Српско народно позориште, биоскопи на Теразијама, галерије, библиотеке...

Ни до данас не знамо прецизан број цивилних жртава. Процењује се да је погинуло између 1.160 и 2.000 Београђана, а да је теже и лакше повређено између 1.468 и 3.000. Немачки губици били су неупоредиво мањи.

Бомбардовање Београда на Ускрс 1944. извршено је „летећим тврђавама“ Б-17 и бомбардерима Б-24, који су се, да иронија буде већа, звали „либератори“. Београд је разаран тзв. тепих бомбама. За нешто више од пола године тај метод сравања са земљом биће примењен у Немачкој.

На Ускрс исте године бомбардована је и црногорска престоница. Цетиње је било у рушевинама. Истог дана гранатирани су Жабљак, Шавник, Колашин, Андријевица, Гацко, Билећа...

У среду, 26. априла, Радио Лондон јавио је да је маршал Тито Енглезима и Американцима послао поруку захвалности за војне акције које су предузеле на територији Југославије.

Никшић је бомбардован на Цвети 1944.

На Подгорицу је, уочи Ђурђевдана, 5. маја 1944, кренуло 120 „либератора“. Скоро половина града разорена је до темеља. Процене кажу да је од 15.000 житеља Подгорице скоро сваки седми, њих око 2.000, изгубио живот, а да је теже или лакше рањено око 4.000 људи. Немачки окупатор имао је 15 мртвих!

IX

Англоамериканци су наставили да бомбардују Београд све до средине септембра 1944. По последицама је нарочито било тешко оно од 18. маја. Тада је за мету изабрана периферија престонице у којој је живео углавном сиромашнији слој становништва. Страдали су Пашино брдо, Котеж, Неимар и Чубура. Процењује се да је и у том, трећем масакрирању Београда страдало око 2.000 људи.

На помену жртвама англоамеричког бомбардовања говорио је митрополит Јосиф. Подсећајући неколико хиљада присутних да су напади извршени на најсветији хришћански празник, на дан када се слави победа живота над смрћу, он је запитао где је ту цивилизација, хришћанство, култура...

С посебном жестином и у више наврата гранатиран је Ниш, од 1943. до септембра следеће године. На други по величини град у Србији „савезници“ бацају 23. јуна 1944. фосфорне бомбе, које ће за пола године падати на Дрезден.

(Својеврсни историјски куриозитет представља податак да су се Немци 1999. удружили са Енглезима, Американцима и другим западним силама окупљеним у НАТО-у, у бомбардовању Ниша касетним бомбама! Тако је после 55 година изведена реприза „крвавог Ускрса“. С том разликом што је у том бомбардовању непосредни циљ био отимање Косова и Метохије од Србије и стварање нове НАТО државе на Балкану. Управо ових дана заостале касетне и друге бомбе у Нишу откривају и склањају руски специјалци.)

Те 1944. бомбе су бачене и на Смедерево, Крагујевац, Лозницу, Ђуприју, периферију Крушевца...

Незаштићено Краљево нападнуто је ноћу 11. августа 1944. Бомбе су падале и на Дечји дом. Само у једној колективној гробници сахрањено је 40 краљевачких жртава. За остале ни до данас није утврђен коначан број.

У банатском месту Алибунару од англоамеричких бомби страдало је 128 цивила или четвртина укупног становништва.

Ипак, највеће појединачно разарање у Србији и Црној Гори, ако не и на Балкану, доживео је Лесковац, 6. септембра 1944, на рођендан краља Петра Другог. Тог дана под рушевинама Лесковца остала је, како се процењује, скоро петина од 28.000 становника. Њих нешто више од 5.000. Немачки губици били су скоро триста пута мањи.

Бугарске трупе и Недићеве снаге град су напустиле неколико дана пре бомбардовања. Иако га је депешом о томе обавестио, Коча Поповић тражи од свог врховног команданта да се „најхитније озбиљно бомбардује“ град који су некад звали српски Манчестер. Нешто касније уплахилено додаје и тражи: „И Лебане. И Леба-не!“

X

У данима послератног мира и славе Фикрој Меклејн, Черчилов официр за везу код Броза, присећао се својих херојских подвига. У књизи „Еастерн Апроацхес“, објављеној 1950, он бележи да је лично од Черчила и генерала Вилсона добио налог да

са острва Виса оде у Србију и на лицу места координира будуће операције. Броз је са њим послао Сретена Жујовића, а јужно од Лесковца чекао их је Коча Поповић.

„Нашао сам Кочу“, записује Меклејн, „извађене су мапе и сместа смо се дали на посао... Од Балканског ваздухопловства (посебне јединице Команде савезничких средоземних снага са седиштем у Барију, прим. Р.К.) нам је потврђено да ће тући где год буде требало.“

О бомбардовању Лесковца, које је посматрао са брега, бригадир Меклејн бележи: „Цео Лесковац као да се дигао у ваздух у вихору прашине, дима и рушевина. Ломљава нам је ужасно парала уши... Оно што је остало од Лесковца, лежало је обавијено покровом од дима... И сами партизани су изгледали потиштени.“

Броз је у Црној Гори улогу Коче Поповића поверио Пеку Дапчевићу и Митру Бакићу.

У знак захвалности Броз је свом пријатељу Меклејну, после рата, поклонио вилу на Корчули, где је он и написао добар део својих мемоара.

Десетак дана по завршетку „Недеље пацова“, како је названа савезничка операција ваздушне инвазије на Србију, Броз прво лети за Крајову, у Толбухинов штаб у Румунији. Потом од Стаљина, по претходном споразуму са Черчиллом, добија пристанак за класичну копнену инвазију на Србију. Јединице Црвене армије 20. септембра 1944. прелазе Дунав код Кладова. Остало је познато. Много шта може се проверити на Споменику ослободиоцима Београда.

Трагичан биланс вишемесечног англоамеричког бомбардовања и масовног страдања цивилног становништва у Србији и у Црној Гори остао је несачињен. Више од десет хиљада невиних жртава остало је без заслуженог помена. Стратишта без достојног обележја. А избегличке колоне Срба из Другог рата без споменичког знамења.

Тако је над тим страдалницима учињено још једно, најтеже огрешење. Стављени су у грешни бункер запечаћене историјске прошлости.

XI

Након мучног преговарања, спорења и натезања с Пољском и Чешком немачка влада званично је усвојила пројекат споменика посвећеног послератном егзодусу дванаест милиона Немаца из средње и источне Европе.

Одлука је донета 3. септембра ове године у Берлину.

Истог дана Чеси су у Прагу обележили шездесетогодишњицу смрти председника Едварда Бенеша.

Немце, међутим, његово име у првом реду подсећа на фамозни „Бенешов декрет“. На правну основу за депортацију 3,2 милиона судетских Немаца из Чехословачке 1945/46. и на одузимање њихове имовине.

Из Пољске је претходних година стизало највеће подозрење према намери Немаца да подигну споменик својим изгнаним сународницима. Њих је само из Пољске прогнано око шест милиона.

Све у свему, док се у Пољској и Чешкој буду размештали елементи тзв. антиракетног штита окренути према Русији, којим ће Американци бранити Европу од могућег напада из Ирана, на Постдамском тргу у Берлину подизаће се велелепно

спомен-обележје немачким изгнаницима, у највећем броју депортованим баш из Пољске и Чешке.

Тако су у завршници ере запечаћених историјских поглавља, отпечаћене многе тајне из прошлости. А с њима и зебње и разна нагађања. Једно је, међутим, сигурно. Ко контролише прошлост, био је убеђен Орвел, тај контролише и садашњост и будућност. Зато нема теже окупације од окупације историјске прошлости. Ни горег заточења од засужњеног памћења. Ни погубнијег монопола од монопола на минута времена.

Прави отпор најопаснијој окупацији Берлина почео је појавом Фридриховог Пожара 2002, а завршен је 3. септембра ове године на Постдамском тргу.

XII

Најтеже скрнављење најсветијих руских симбола почело је 1918. зверским смакнућем и разбацавањем костију царске породице Романових. Руска прошлост, садашњост и будућност од тада је прешла у непријатељске руке. Устанак против најсвирепије духовне окупације Русије подигао је својим делима, посебно оним из последње стваралачке фазе, бесмртни Александар Солжењин. Због тога су пред руским нобеловцем на Западу, где су га својевремено позивали и дочекивали раширених руку, почела да се затварају сва академска и медијска врата.

Окупација и хегемонија над историјским страницама руске прошлости окончана је проналажењем и достојном сахраном земних остатака царске породице у Саборној цркви светог Петра и Павла у Петрограду. На осамдесетогодишњицу варварског уморства, уз државно покровитељство и по свим православним обичајима.

Руска православна црква канонизовала их је 2000. године и од тада почиње прави духовни и сваки други препород Русије. Од тог времена Руси суверено контролишу своју прошлост, али и садашњост и будућност.

XIII

Свима је познато да се незапамћено страдање недужних цивила у историји светских ратова збило 6. и 9. августа 1945. у Јапану. Тада су Американци бацили атомске бомбе на Хирошиму и Нагасаки. Процене говоре да је само у првом минуту погинуло 140.000 у првом и 74.000 у другом граду. Чак се и статуи Буде, изложеној данас у скелетној куполи Меморијалног парка мира у Хирошими, истопило камено лице.

Јапански званичници потврдили су да је од бомбардовања и од последица атомских удара у Хирошими до сада страдало 253.008, а у Нагасакију 143.124 Јапанца. Градски оци Хирошима прошле године на гробну плочу са именима жртава у Меморијалном парку додали су речи: „Непозната судбина многих“.

Две године после атомског масакра преживелима је било строго забрањено чак и помињање највеће цивилне катастрофе.

Референдумском одлуком о изградњи споменика невиним жртвама од добровољних средстава грађана 1949, те усвајањем пројеката 1952. и отварањем меморијалних музеја у Хирошими и Нагасакију 1955. Јапанци су се на достојан начин

Крај ере запечаћених прошлости

Пише: Радован Калабић
уторак, 07 октобар 2008 20:43

одужили својим изгнулим сународницима.

Тако су иза себе оставили ону мучну и понижавајућу атмосферу „Блејавог племена“ коју је на најживописнији начин дочарао Кензабуро Ое у истоименој новели кратког сижеа:

У вечерњи аутобус пун Јапанаца улази група пијаних војника стране силе и с врата почиње да малтретира једног путника, студента. Бахато га присиљава да скине гаће и покаже задњицу. Студент примећује пригушени смех осталих путника. Распојасани странци не задовољавају се једном жртвом већ приморавају половину путника да учини исто. Друга половина покорно ћути. Странци излазе по заустављану аутобуса, а разголићени тек тада почињу да навлаче панталоне.

„Поштеђена“ половина путника почиње да се буди из пасивности. Наговара осрамоћене да оду у полицију и пријаве скандалозно понашање војника стране силе. Најупорнији међу њима је један учитељ који прати студента до куће и који инсистира да сазна његово име како би јавности објавио студентово понижење и оптужио странце.

Све се, међутим, завршава провалом дивље мржње између њих двојице.

Стилски бриљантна парабола о понижењу, кукавичлуку и стиду. Али и садистичкој индискретности која се заогрће плаштом правдољубивости.

Које се блејаво племе својим понашањем данас највише препоручује за вожњу у јапанском аутобусу из приче Кензабура Оеа.

Београд, 11. септембра 2008.